

Магістр 2 року навчання
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

СУТНІСТЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

Анотація. Розглянуто наявні підходи до визначення сутності економічної категорії "конкурентоспроможність" і уточнено сутність та зміст конкурентоспроможності банку з урахуванням специфіки банківської діяльності.

Аннотация. Рассмотрены существующие подходы к определению сущности экономической категории "конкурентоспособность" и уточнены сущность и содержание конкурентоспособности банка с учетом специфики банковской деятельности.

Annotation. The article studies the existing approaches to defining the essence of the economic category "competitiveness" and clarifies the essence and content of competitiveness of a bank taking into account the specifics of banking activities.

Ключові слова: конкурентоспроможність, конкурентоспроможність банку, банківська діяльність.

У сучасних умовах ведення банківського бізнесу на фоні негативних наслідків фінансової кризи, характерними рисами якої є підвищення банківських ризиків, збільшення проблемної заборгованості за кредитами, падіння довіри до банків з боку вкладників та масового відпливу коштів із банківських рахунків, пріоритетними завданнями є досягнення та збереження високого рівня конкурентоспроможності вітчизняних банківських установ як на внутрішньому, так і на зовнішніх (регіональних, світовому) фінансових ринках. Крім того, ефективність інтеграції національної банківської системи до світових ринків фінансових послуг напряму залежить від спроможності вітчизняних банківських установ успішно конкурувати на ринку банківських послуг в умовах постійної зміни зовнішнього середовища. Конкурентоспроможність банків є узагальнюючим показником фінансової стійкості й стабільності банківської установи та її здатності забезпечити собі провідні позиції в умовах високої конкуренції. За цих обставин актуальними питаннями є проведення аналізу економічних категорій "конкурентоспроможність", "конкурентна перевага", "конкурентний статус", "конкурентна позиція", "конкурентний потенціал", уточнення їх з урахуванням специфіки банківської діяльності та визначення їх змістовної підпорядкованості.

Теоретичними дослідженнями у цій сфері займалися такі вчені, як: Азоєв Г. Л., Балабанова Л. В., Бачалов О. Г., Волошко І. В., Грченко Т. Д., Єрмолов М. О., Заруба Ю. О., Іванов Ю. Б., Качаліна Л. М., Козьменко С. М., Коробов Ю. І., М. Портер, Савчук С. І., Самойлов Г. О., Светькунов С. Г., Шпиг Ф. І., Фатхутдінов Р. А. та багато інших. Але, незважаючи на чисельну кількість робіт, присвячених даній тематиці, автори розходяться у визначенні сутності економічних категорій конкурентоспроможності та недостатньо уваги приділяють дослідженню конкурентоспроможності банку як специфічного суб'єкта фінансового ринку.

Метою роботи є дослідження наявних підходів до визначення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання й, на підставі їх теоретичного узагальнення, уточнення сутності та змісту економічної категорії "конкурентоспроможність банку", визначення її взаємозв'язку з "конкурентною перевагою", "конкурентним статусом", "конкурентним потенціалом" і "конкурентною позицією".

На підставі аналізу економічної літератури залежно від рівня конкуренції можна виокремити декілька підходів до розкриття сутності економічної категорії "конкурентоспроможність".

До першого підходу можна віднести визначення, які розкривають сутність категорії "конкурентоспроможність" на рівні країни або на рівні національної економіки [1; 2].

До другого підходу відносять визначення, які розкривають сутність категорії "конкурентоспроможність" на рівні суб'єкта господарювання (підприємства, банку) [3; 4].

До третього підходу можна віднести погляди вчених [3; 5; 6], які, розглядаючи економічну категорію "конкурентоспроможність організації" (підприємства, банку), розкривають її сутність через здатність виробляти конкурентоспроможний товар. Вихід на ринок із конкурентоспроможним товаром (послугою) є ключовим моментом у діяльності організації з освоєння ринку та закріплення на ньому.

Щодо безпосередньо конкурентоспроможності банку, то можна виділити такі визначення, які найбільш повно її характеризують.

Конкурентоспроможність банку – здатність витримувати конкуренцію з іншими банківськими установами та суб'єктами господарювання, які задовольняють наявні потреби на споживчому цільовому ринку [7].

Конкурентоспроможність банку – можливість здійснення ефективною господарської діяльності та досягнення практичної довідкової реалізації своїх послуг в умовах конкурентного ринку [8].

За результатами узагальнення літературних джерел і синтезу найбільш характерних особливостей конкурентоспроможності суб'єктів конкурентної боротьби можна надати таке визначення категорії "конкурентоспроможність банку": це комплексна порівняльна характеристика банку, яка визначається його наявним конкурентним потенціалом для реалізації наявних та створення нових конкурентних переваг, що дозволяє забезпечити провідну конкурентну позицію на ринку банківських послуг в умовах конкурентної боротьби. У запропонованому визначенні як основні складові елементи конкурентоспроможності визначено конкурентний потенціал, конкурентні переваги та конкурентну позицію, що дозволить обґрунтувати аналітичний інструментарій

оцінки конкурентоспроможності банку й забезпечити адаптацію банківської установи до зміни умов функціонування внаслідок посилення конкурентної боротьби на ринку банківських послуг шляхом реалізації відповідних конкурентних стратегій.

В економічній літературі сутність категорії "конкурентоспроможність" розглядається через такі категорії, як "конкурентна перевага", "конкурентний статус", "конкурентна позиція" та "конкурентний потенціал". З метою визначення інструментів оцінки та обґрунтування методів управління конкурентоспроможністю банку була встановлена ієрархія зазначених понять (рисунок).

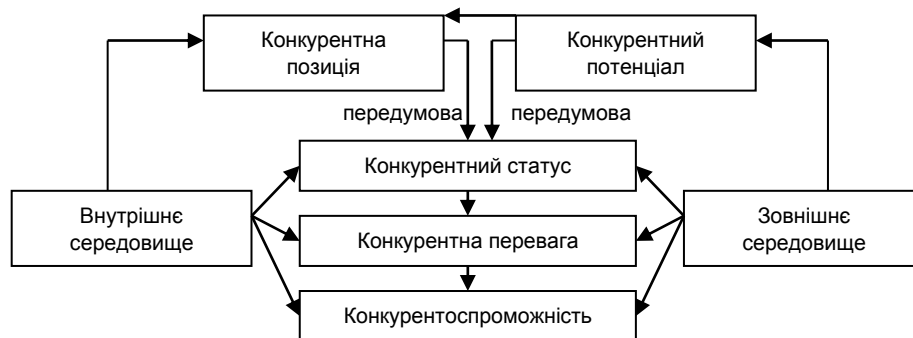

Рис. Загальна схема ієрархії сутності категорії "конкурентоспроможність" [9]

Як видно з рисунка, конкурентна перевага є базовою складовою конкурентоспроможності суб'єкта конкурентної боротьби, а інші складові – передумовою до її формування в умовах змін у внутрішньому та зовнішньому середовищах.

У сучасних умовах формування ефективного портфеля конкурентних переваг, які дозволяють виокремити банк на фоні конкурентів на ринку, та забезпечення їх високого рівня у довгостроковій перспективі є кінцевою метою функціонування банку.

Таким чином, підвищення конкуренції на ринку банківських послуг, яке спостерігається протягом останніх років, зумовлює необхідність вирішення низки завдань, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності вітчизняних банків. Аналіз літературних джерел дозволив зробити висновок, що конкурентоспроможність банку є відносним показником і визначається тільки порівняно з суб'єктами господарювання, які належать до банківської галузі й пропонують аналогічні послуги. Розглянута ієрархія фундаментальних категорій конкурентоспроможності дозволила зробити висновок, що конкурентна перевага є базовою складовою конкурентоспроможності банку.

Наук. керівн. Перерва П. Г.

Література: 1. Брикова І. В. Теоретичні основи міжнародної конкурентоспроможності регіону / І. В. Брикова // Економіка та підприємство. – 2005. – № 15. 2. Полунев Ю. Конкурентоспособность страны как национальная идея [Электронный ресурс] / Ю. Полунев. – Режим доступа : http://dialogs.org.ua/issue_full.php?m_id=2624. 3. Благодетелева-Вовк С. Л. Управление финансовой санацией предприятий : навч. посібн. [Електронний ресурс] / С. Л. Благодетелева-Вовк. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 248 с. – Режим доступа : http://www.bookshop.ua/asp/k_view. 4. Гарачук Ю. О. Підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок управління конкурентоспроможністю / Ю. О. Гарачук // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 2(80). – С. 60–65. 5. Азоев Г. Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика / Г. Л. Азов. – М. : Центр экономики и маркетинга, 1996. – 208 с. 6. Бей Н. О. Організаційно-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності продукції скотарства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.07.02 / Н. О. Бей ; Ін-т аграр. економіки УААН. – К., 2002. – 20 с. 7. Федулова Л. Управление конкурентоспроможностью банков в условиях трансформационной экономики : монография / Л. Федулова, І. Волощук. – К. : Наук. Світ, 2002. – 301 с. 8. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку : навч. посібн. / Козьменко С. М., Шпиг Ф. І., Волошко І. В. – К. : Знання, 2003. – 734 с. 9. Вовк В. Я. Вибір стратегії антикризового управління (на прикладі комерційного банку) : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 [Електронний ресурс] / Вовк Вікторія Яківна ; ХНЕУ. – Х., 2004. – Режим доступа : <http://www.nbu.gov.ua>. 10. Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємства : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, професора Іванова Ю. Б., д-ра екон. наук, професора Тищенко О. М. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 384 с.